

Architektúra, ktorá využíva aj výskum zelených rias

Ateliér Architekti Šebo Lichý sa počas 15-ročnej existencie stala rešpektovaným ateliérom, ktorý v prepojení s vlastnou developerskou firmou ITB Development získal viacero prestížnych architektonických ocenení. Do svojej tvorby zároveň aplikuje poznatky „zelenej architektúry“, o čom svedčí aj využitie experimentálneho výskumu zelených rias.

BRATISLAVA TEXT: ĽUDOVÍT PETRÁNSKY

Architektúra ako vzrušujúca hra

„Architektúra je vzrušujúca hra, ktorá nás baví,“ uvádza sa na webovej stránke ateliéru. Čo to presne znamená? „Každý projekt vnímame ako novú šancu pohrať sa so zadáním, vymyslieť nový prístup a stratégiu, čo automaticky generuje trochu iné projekty,“ hovorí pre ASB Tomáš Šebo, ktorý ateliér založil v roku 2005 spolu s Igorom Lichým. „Aj preto sa naše projekty navzájom líšia a nedá sa z nich celkom vyčítať ich rukopis. Nechceme opakovať formy, aj keď sú úspešné. To by bola pre nás nuda, hoci niektorých základných princípov sa nechceme vzdať.“

K takým patrí napríklad aktívny prístup ku klientovi. Autori mu dávajú možnosť prejaviť sa na architektúre projektu. Azda najviac sa to ukázalo pri bytovom dome Nový háj v Petržalke, kde si mohli klienti až do hrubej stavby poposúvať balkóny, okná, dvere či priečky. „Oni ovplyvňovali architektúru a my sme ich podnety potom zapracovali,“ dodáva Igor Lichý. „Práca nebola len dizajn samotný, ale aj nastavenie systému, ktorý by reálne fungoval. Rola architekta sa pri Novom háji mierne pootočila a práve toto sú postupy, ktoré nás pri tvorbe bavia.“

Farebne i tvarovo rozohraný Nový háj bol úspešný aj komerčne a zaslúžene získal cenu v kategórii Bytové domy v súťaži CE.ZA.AR 2015. Aj pri otázke najobľúbenejšieho projektu autorov by sa ocitol na popredných miestach. „Spokojní sme aj s Domom medzi stromami, ktorý sa dostal medzi nominantov na Cenu Dušana

Jurkoviča za rok 2014,“ dodáva Tomáš Šebo. „A hoci medzi projektom a realizáciou uplynulo čiastočne aj zásluhou našich úradov sedem rokov, majitelia sú spokojní – a to najviac poteší. Pri tomto projekte zároveň nemáme intenzívny pocit, že by sme niečo mali meniť. Určite aj preto, že vieme, prečo sme to tak navrhli.“

Tento výskum má určite nádej aj na sériovú výstavbu.

Tomáš Šebo, Architekti Šebo Lichý

V roku 2007 prišiel do spoločnosti Ivan Rolný, ktorý mal skúsenosti z bankového prostredia. Ivan Rolný: „Paradoxne sme zistili, že kríza je motorom inovácií. Sami sme videli, že nás namotivovala, aby sme stále skúšali niečo nové. Počas stavebného boomu sme sa až divili, ako sa darí uspieť niektorým projektom s priemernými riešeniami. Tým, že sa dnes všetko predá, developeri nie sú nútení inovovať. My inovujeme preto, že to tak cítime a chceme, nie preto, že musíme.“

Výsledok je kolektívne dielo

V AŠL sa nevedie diskusia o tom, čo je kvalitná architektúra, ale skôr o tom, kto je ich klient, pre koho to robia, čo chcú daným projektom povedať a aké sociálne väzby chcú na konkrétnom mieste vytvoriť. Ako uvádzajú vedúci členovia, v tíme je vyvážená dynamika a funguje najmä vďaka personálnej rovnováhe. Zásadné rozhodnutie

robia vždy spolu a zároveň sa dopĺňajú, lebo sa na problém pozerajú z rozličných hľadísk expertízy. Igor rieši projektovo-organizačné veci, Tomáš projektovanie, Ivan má na starosti financovanie, predaj a marketing. Tomáš Šebo a Igor Lichý sú lídri architektonickej kancelárie, ale nenárokuju si rozhodujúce slovo. Daný projekt je síce pridelený konkrétnemu architektovi, ale jeho dizajn vzniká na mítingoch počas diskusie, na ktorej sú aj štyria, piati architekti. Projekt je pre nich kolektívne dielo, ktorým sa hľadajú najlepšie riešenia a obhajujú nápady. Projekt sa tak postupne posúva a kryštalizuje do výsledku.

„Na dizajnové mítingy sme začali prizývať aj Imra Vaška, ktorý je z iného architektonického pólu a venuje sa aj experimentálnej architektúre. Je to svieži, nezávislý pohľad na naše veci a často je veľmi presný,“ upozorňuje Tomáš Šebo. Developerská sekcia generuje čoraz viac práce na stoloch architektov, a preto sa ateliér rozrastá. Nedávno sa uskutočnila reorganizácia architektonickej časti firmy, v ktorej je v súčasnosti takmer dvadsať ľudí. Vytvorili sa tri ateliéry, pričom v každom je senior architekt s tímom mladších kolegov a nechýba ani stavebný inžinier. Kancelária spolupracuje so šiestimi externými architektmi, ako aj s osvedčenými profesistami.

Život v ateliéri

Dôležitou súčasťou života v ateliéri sú pravidelné študijné cesty po európskych mestách, na ktoré chodia jeho členovia hľadať inšpiráciu. Z ostatných rokov spomeňme cesty do

Amsterdamu, Londýna, Rotterdamu, Madridu, Berlína, Lubľany, Mnichova či Prahy.

„Inšpirácia a vzdelávanie nás posúvajú ďalej a umožňujú nám vidieť za horizont. Byť súčasťou, byť aktívny je pre nás samozrejmosťou,“ hovorí Tomáš Šebo. „V tomto nám pomáhajú zahraničné študijné cesty a poskytujeme možnosť architektom, ale aj developerom byť ich súčasťou a vidieť rôzne návrhy a typy developmentov s kvalitnou architektúrou, ale aj finančne veľmi racionálnymi riešeniami. Práve tu vznikajú diskusie a polemiky, ako sa dá ísť ďalej, a my následne vieme inšpirácie z týchto študijných ciest pretaviť do našej práce a rozhodovania pri kreativite vzhľadom na finančnú náročnosť rôznych riešení. Myslím, že sa nám to v architektúre darí.“

Zelený prístup

Spomenutý prof. Imro Vaško je zároveň mentorom projektu Photosynthetic Landscape realizovaného v Ateliéri A3, ktorého autorkou je Veronika Miškovičová, doktorandka architektúry na pražskej UMPRUM. Profesor Vaško zdieľa filozofiu ateliéru Architekti Šebo Lichý „zeleného prístupu“ a ráta s tým, že Photosynthetic Landscape sa stane východiskom pre aplikovanie rias v konkrétnych projektoch. „V galerijnom priestore manifestujeme krásu novej štruktúry, ktorá má svoju tektoniku, konštrukciu aj estetické kvality,“ hovorí prof. Vaško. „Je to inými slovami 3D pergola, ktorá vytvára a zastrešuje externý priestor, kde na-

↑ Z inštalácie Photosynthetic landscape Veroniky Miškovicej prezentovanej v rámci festivalu Ars Electronica v pražskej Galérii Pragovka (september 2020). Foto: Eva Rybářová

miesto popínaveho viniča je zelené médium, rozhybané v rúrkach. Snažíme sa ho testovať a sledovať, ako pôsobí na ľudí. Zisťujeme pri tom, že to nie je iba stroj, výrobňa fotosyntézy, ale plnohodnotná architektúra, ktorá môže mať aj svoje estetické kvality.“

Príroda ako vzor

Isté je, že nech už bude mať prvok akúkoľvek podobu, bude reprezentantom užitočnej krásy. Riasy môžu oxid uhličitý čerpať zo štyroch poschodí podzemného parkoviska a fotosyntézou produkovať čistý kyslík a tým sa ich účel nekončí. „Odčerpávanie zašpineného a znehodnoteného

ho vzduchu by mohol byť najväčší, no nie jediný benefit. Ďalším je napríklad produkcia biomasy, nové riešenia pre závesné fasády či biopestovanie nových foriem. Toto všetkomôže počas nášho výskumu vzniknúť,“ vysvetľuje profesor Vaško. „Planétu a vlastne aj architektúru zachráni jedine to, ak sa stavebníctvo začne prispôbovať alebo napodobňovať správanie prírody. Takáto biomaterializovaná architektúra, o ktorú sa snažíme, predstavuje spôsob, ako sa z prírody poučiť. Nie ju kopírovať, ale využívať z nej odpozorované poznatky a vhodne ich transformovať do architektúry.“

Ešte zdravšie a krajšie Čerešne

Prvým plánovaným projektom, ktorý bude ťažiť zo zistení výskumu, sa stanú dúbavské Čerešne fine living, ktoré ateliér Architekti Šebo Lichý realizuje spolu s developerskou firmou ITB Development. „Čerešne sú náš najväčší projekt a chystáme sa vytvoriť vstupnú bránu do celého komplexu. Zdravé prostredie je presne to, o čo sa tam snažíme, preto si od tohto výskumu veľa sľubujeme,“ hovorí architekt Tomáš Šebo. „Tento výskum má určite nádej aj na sériovú výstavbu. Keď sa to správne nastaví, malo by to ísť aj do fasád interiérov, pričom schopnosť viazať CO₂ je väčšia ako u stromov.“

Na konkretizáciu zeleného prvku z rias, ktorý raz bude súčasťou areálu Čerešní, je však zatiaľ ešte priskoro. „Pre nás je to stále jedno veľké dobrodružstvo a úplne nová téma, ktorá nás ako nadšencov trvalo udržateľných postupov v architektúre prirodzene nadchla,“ dopĺňa architekt Igor Lichý. „Ešte nevieme, čo presne z toho vznikne, o to je to pre nás zaujímavejšie. Možno zastávka MHD či zavesený baldachýn? Sám som zvedavý, ako sa to vyvinie.“

(Článok bol vytvorený v spolupráci s ateliérom Architekti Šebo Lichý).

↑ „Zelené“ riešenia vníma ateliér Architekti Šebo Lichý ako súčasť konceptu. Sídlo ateliéru je WALLENROD v Bratislave. Foto: Peter Petergáč

↑ V rámci študijnej cesty do Amsterdamu navštívili členovia ateliéru Architekti Šebo Lichý aj ateliér NL Architects. Foto: AŠL